

Szentek és halandók

Tanár / Diák segédlet

Bevezetés (1. dia)

A mai alkalommal olyan személyeket mutattok be Nektek, akiknek helytállásuk, példamutató és segítő munkájuk előtt köszönet képpen fejet hajthatunk.

Közel három hónapja mindennapi életünk része lett a koronavírus, a maszk, a kézfertőtlenítő, a digitális tanulás, a home office. A félelem a betegségtől. Állandó kérdéssel társulva: vajon lesz, aki segít rajtam? Aki gondoz, ápol és átsegít ezen a nehézségen?

A koronavírus megjelenését követően előzönlötték az internetes portálokat olyan cikkek, hogy régen is voltak járványok, hogy milyenek voltak és mekkora pusztítást végeztek. De nem szóltak azokról, akik már akkor is segítettek, átsegítették a betegségen az embereket; és az intézményekről sem, a járványkórházakról, amik felállításával nem csak a betegek megfelelő ellátását szerették volna biztosítani, hanem a betegség megfékezését is.

Szóljunk hát most ezekről a szentekről és halandókról ...

Szentek és halandók (2. dia)

Tágabb értelemben az összes hívőt szentnek nevezik, akik a keresztség által részesülnek Isten életében és szentségében. Szoros értelemben azok, akiket az Egyház hivatalosan szentté avatott és a liturgiában, ünnepnapjukon megemlékezik róluk.

A „szent” szó használata.

1. Abszolút értelemben: szent maga az Isten.
2. Kultikus értelemben: „a profán (hétköznapi, közönséges) használatból kiemelt és Istennek szentelt” dolog (ember, hely, tárgy stb.).
3. Valláserkölcsi értelemben: a személy tulajdonsága: erkölcsi tökéletesség, feddhetetlenség a gondolkodásmódban és a cselekvésben.

Szent Erzsébet, a szolgáló szeretet védőszentje (3. dia)

1231. november 17-én, 24 esztendőskorában hunyt el Árpád-házi Szent Erzsébet, II. András magyar király (1205-1235) és Meráni Gertrudis leánya, IV. Lajos türingiai örgróf (1217-1227) felesége, aki önmegtartóztató életmódja és buzgó vallásossága mellett karitatív tevékenységével is példát mutatott embertársainak. Erzsébetet IX. Gergely pápa már négy évvel halála után szentté avatta, tisztelete pedig nem csak német és magyar földön, de az egész keresztény világban elterjedt.

Erzsébet 1207. július 7-én született Sárospatakon. Életének első négy évében a magyar királyi udvarban nevelkedett, majd eljegyezték Türingia leendő grófjával, Lajossal. A kis menyasszony fényes kísérettel és kincstárnyi hozománnyal érkezett a wartburgi várba. Német környezetben akarták nevelni, hogy jól elsajátíthassa új hazájának minden szokását.

A kis Erzsébet jósága és kedvessége hamarosan megnyerte a vár népét. A nála hét évvel idősebb Lajos kezdettől fogva szívből szerette. Leendő anyósa, Zsófia asszony ellenben egyre növekvő rosszállással figyelte. Nemcsak apró, túlzásnak minősített vallási gyakorlatai zavarták (Erzsébet például ismételten megszakította játékait, hogy, mint mondta: „Istent szeresse”), hanem az is, hogy teljes természetességgel magával egyenrangú társnak tekintette a legegyszerűbb gyermekeket is. Mindezeket túl pedig nem volt hajlandó alkalmazkodni az udvari élet előírt formáihoz, temperamentumos és szenvedélyes volt, minden körtáncnál jobban szerette a vad lovaglást. Lajos vette védelmébe, és aránylag korai házassággal – Erzsébet tizennégy éves volt – szilárdította meg helyzetét a várban.

(4. dia) Boldogságuk teljes volt, a feljegyzések szerint Erzsébet férjét hazavárva messzire elébe lovagolt, és csókokkal, viharos örömmel üdvözölték egymást. A szent életű asszony legbensőbb titka és egyik legvonzóbb tulajdonsága, hogy tökéletes összhangot tudott teremteni az Isten és a férje iránti szeretet között.

Lajos tizennyolc évesen korában, apja halála után átvette a hatalmat Türingiában. Erzsébet a vár alatt nagy házat építtetett, befogadta a zarándokokat és koldusokat, és ápolta a betegeket. Az udvar rosszállása ellenére Lajos támogatta felesége jótékony cselekedeteit.

Hat év boldog házasság után Erzsébet özvegy lett. Férje halála után gyermekeivel együtt el kellett hagynia a várat. Sokat nélkülözött, gúnyolták, elkergették, de béketűréssel viselte a megaláztatásokat. Városról városra járt, ahol szükség volt segítségére, dolgozott, ápolta a betegeket, megvarrta ruháikat. Később Marburgba költözött, és belépett a ferences rendbe. Javait és élete hátralévő esztendeit a betegek és rászorulóknak gondozásának szentelte. 1228

nagypéntekén néhány ferences barát jelenlétében lemondott a világi javokról; kórház építésébe kezdett, ahová befogadta a földönfutókat, betegeket, és ő maga gondozta őket.

1231-ben november 16-áról 17-ére virradó éjszaka halt meg Marburgban. Huszonnégy éves volt.

Három és fél esztendővel később, 1235. május 26-án, pünkösdkor IX. Gergely pápa iktatta a szentek sorába Erzsébetet. Sírhelye fölött, tiszteletére szentelték a marburgi székesegyházat. Emléknapját a római naptár november 17-ére tette, hazánkban november 19-én ünnepeljük.

Kultusza a 13. századtól kezdve szinte egész Európában elterjedt. A feleségek, a fiatal anyák, a ferences harmadrend és a szolgáló szeretet védőszentje.

Florence Nightingale - a lámpás hölgy (5. dia)

Jómódú angol arisztokrata családban született, az itáliai Firenzében látta meg a napvilágot, 1820-ban, nevét a városról kapta. Nővérével alapos képzésben részesültek, édesapjuk elhatározta, hogy olyan magas szinten taníttatja őket, mintha fiúk lennének. Florencet lenyűgözték a tudományok, különösen a matematika letisztult és logikus világa. Jobban érdekelte a filozófia és a történettudomány, mint a partik szervezése és lebonyolítása. Rendkívül művelt volt, a modern nyelvek mellett görögül, latinul tanult, és előszeretettel olvasott klasszikusokat.

Ha követi a neki szánt utat, felserdülve hozzámegy egy gazdag lordhoz és éli az angol úrihölgyek szokásos életét. De őt tizenéves korától fogva nyugtalanította valami, értelmet keresett az életének. Lázadt a nők beskatulyázott szerepe ellen. Hitt abban, hogy ennél többre hivatott, küldetésre szomjazott. Még nem tudta pontosan, hogy hogyan szolgálhat, de segített, ahol csak tudott: vigyázott a gyerekekre, rengeteget mesélt nekik, ápolta, ellátta a beteg rokonokat, sőt, a környékbeli rászorulókat is folyamatosan támogatta. Nem ismert jobb érzést annál, mint amikor segít az embereken. Így írt naplójában: „Az emberi nyomorúság jár mindig az eszemben, ez gyötör... hazugnak érzem, ha a költők a világ dicsőségét zengik. A legtöbb ember, akivel találkozom, gondban, szegénységben, betegségben él.”

Kereste a kibontakozás útját, és ehhez a legalkalmasabbnak az ápolás tűnt. Huszonévesen szülei elé állt és bejelentette, hogy ápolónő lesz. Ezzel nem aratott túl nagy sikert, édesanyja majdhogynem szívszélhűdést kapott már a gondolatra is. Az úrinők nem dolgoztak, kiváltképp olyan lenézett és alantas munkához nem volt semmi közük, mint a betegápolás. Florence szeretett volna részt venni kórházi munkában, de családja ezt is ellenezte.

Nem csoda: egy korabeli kórház nem úri hölgynek való hely volt, elképzelhetetlenül rossz körülmények uralkodtak. Az ápolónők sem örvendtek társadalmi megbecsültségnek. Ennek volt is némi alapja, mert a kolostorbéli ápoló apácák kivételével jobbára piszkosak, tanulatlanok, képzetlenek és iszákosak voltak.

Szülei abban bíztak, hogy az utazás kiveri lányuk fejéből az ábrándokat. Florence bejárta Egyiptomot, Görögországot, Olaszországot. Míg csodálta a régi kultúrák emlékeit, nyitott szemmel járt, és mindenről naplót vezetett. Ahol csak tehetett, felkereste a kórházakat és gyűjtötte a tapasztalatokat. 1850-ben tanulmányozta a diakonissza nővérek gyógyítási módszereit a németországi Kaiserswerthben. Két hetes ott tartózkodása után hosszú értekezést írt az intézményről. Szülei ellenállása nem enyhült, így titokban vett részt egy nővérképző tanfolyamon. Később sikerült rávennie őket, hogy elengedjék Kaiserswerthbe, ahol három hónap alatt kitanulta az ápolónői mesterséget. Párizsban 1853-ban Szent Vince Irgalmas Nővéreinél betegápolást és sebkezelést tanult. Tanulmányozott minden elérhető iratot, kórházi dokumentumokat, zárójelentéseket, gyűjtötte az ápolási szokásokat, módszereket. Fiókjában kórházi jelentéseket rejtegetett és minden nap időt szánt a tanulásra. Terveket dolgozott ki, hogy hogyan lehetne jobban szervezni az ápolást.

A partikon a társaság középpontjába került, nemcsak bájos szépségével, hanem csillogó elmésségével és humorérzékével. Egy angol báró kérte meg a kezét. Hét évig jártak jegyben, de végül Florence nemet mondott. Szerette a férfit, de nem akart egyik aranykalitkából a másikba repülni. Tudta, hogy ha igent mond, mi vár rá: az angol arisztokraták sínen futó, jól kiszámítható élete. Persze jótékonykodhat kedvére, ahogy ez akkoriban szokás is volt az előkelő ladyk körében, de nem akarta alamizsnával elhallgattatni a lelkiismeretét.

Első állását 1853-ban egy londoni női kórházban töltötte be. Minden addigi tapasztalatát felhasználva irányította az előkelő hölgyeket ellátó intézményt, forradalminak számító újításokat vezetett be: pl. ételhordó lift a házban, emeletekre beosztott ápolónők, hogy ne a lépcsőzéssel menjen el az idejük, olyan csengő, amely mutatja a szobaszámot. A bizottsággal már az első héten összetűzésbe került, mert ki akarták tiltani a kórházból azokat, akik nem az anglikán egyházhoz tartoztak. Florence azonban ragaszkodott hozzá, hogy az ellátás mindenkire vonatkozzon, vallási hovatartozástól függetlenül. Egész életében ezt az elvet vallotta, és azt remélte, hogy eljön majd az az idő, amikor nem az emberek vallását nézik, hanem a lelküket. Később többen kiemelték, hogy harcol a női jogokért, de ő tiltakozott, mondván, hogy harcol a szenvedőkért, függetlenül attól, hogy férfi vagy nő az illető. *Az 1854-es londoni kolerajárvány idején önkéntes ápolónőként dolgozott, betegek rajongtak érte, földre szállt angyalként emlegették.*

(6. dia) 1854-ben hírek érkeztek az akkor dúló krími háborúról Angliába, melyek szerint az angol sebesültek elhanyagoltan, ellátás nélkül sanyarognak. Florence egy pillanatig sem tétovázott, rögtön felajánlotta szolgálatait. Ezzel egyidőben régi jó barátja, Sidney Herbert hadügyminiszter úgy gondolta, hogy senki más nem alkalmas erre a feladatra, csakis Florence Nightingale, így felkérte őt a nagy vállalkozásra.

Nem volt könnyű „legénységet” toborozni, de Florence novemberben már Scutariban volt, 38 ápolónő élén. Az ottani katonai vezetők bizalmatlanul fogadták, meg kellett küzdeni azért, hogy elfogadják. Az ápolócsapatot egy katonai kórházba érkezett a törökországi Üsküdarban, ahol katasztrofális állapotok uralkodtak. Florence egy visszaemlékezésében azt írta, hogy a kórház bejárata fölé ki lehetett volna függeszteni, hogy aki ide belép, az hagyjon fel minden reménnyel. De ő most sem adta fel. Készletek gyakorlatilag nem álltak a rendelkezésükre, híján voltak gyógyszereknek, kötszereknek, élelemnek, még tiszta víznek is. A higiénés körülmények borzasztóak voltak, a kórház folyosóin a földön feküdtek a katonák, még abban a piszkos, véres uniformisban, amelyet a harctéren viseltek. Ágynemű, tiszta ruha, edények sehol, szappanról, törölközőről hírből sem hallott senki. Télen a fűtetlen szobákban fagyoskodtak a betegek, világítás nem volt. Az orvosok érzéstelenítés nélkül amputáltak, a közkatonáknak nem járt kloroform. A borzasztó körülmények miatt a sebesültek állapota nemhogy javult, de tovább romlott a kórházban. Többen haltak meg kolera, tífusz és egyéb fertőzések miatt, mint a sebesülésektől, a halálozási arány egyre nőtt.

Florence első dolga volt, hogy a lehető legnagyobb tisztaságot teremtette meg segítőivel, és ezt később is megkövetelte az egész kórházban. A higiénés körülmények javításán túl igyekezett megoldani az ellátást: ha nem volt más, a saját pénzéből rendelt élelmiszert és kötszert a betegeknek, emellett számtalan felszerelést szerzett be. Mindent átszervezett, rendbe tett a kórházban. Szükség is volt erre, mert a katonáknak még sebesülten is jóval nagyobb esélyük volt a túlélésre a fronton, mint a hadikórházban! Kitartó igyekezetének hála a kórházba került sebesültek korábban 42%-osra rúgó halálozási aránya 2,2%-ra csökkent.

(7. dia) Florence vezénylete alatt fegyelmezett ápológárda alakult. A nővéreknek egyenruhát kellett hordaniuk, ami bizony egyszerű volt és nem követte a legutóbbi divatot. Nem lehetett lazálni, kerülni a munkát. Tiltotta a részegeskedést és az erkölcstelen, kicsapongó viselkedést. A renitenseket elbocsájtotta, volt, aki maga kérte az áthelyezését másik kórházba.

Napi 20 órát volt talpon. Feladata nem csupán a betegápolás volt, hiszen ő irányított, intézett mindent a kórházban, és biztosítania kellett a folyamatos ellátást. A kórházi munka mellett rászakadt az összes adminisztráció. Az ápolás mellett a betegekről más szinten is gondoskodott: segített a katonáknak a családjukkal való kommunikációban, olvasószobát

hozott létre. Azt vallotta, hogy a katonák is emberek, nem vadállatok, a Lelket látta bennük, nem a körülmények miatt felvett rossz szokásokat.

Miközben bejárta a többi törökországi kórházat, hogy azokról is gondoskodjon, elkapta a krími lázat. Két hétig lebegett élet és halál között. Még lábadozva tért vissza a kórházba, később a fűtetlen és nedves helyiségektől reuma gyötörte, de tovább folytatta a munkát. Tudta, hogy a betegek állapotát folyamatosan ellenőrizni kell. Követte Paracelsus tanítását: „A szeretet a legjobb gyógyszer.” Éjszakánként egy lámpással a kezében járkált az ágyak között, így érdemelte ki a „lámpás hölgy” nevet, amely élete végéig elkísérte. Sok sebesültben valószínű egy kép maradt meg róla: a sötét éjszakában, lázámaikból felébredve egy fényes alak halad el előttük, akinek lámpása a reményt és az életet jelenti.

A háború befejeztével Florence szolgálata is lejárt, 1856 nyarán tért haza Angliába – miután az utolsó betege is elhagyta a kórházat. Nemzeti hősként fogadták, ő azonban nem kért az ünneplésből. Fogadta őt Viktória királynő, akinek beszámolt hadi tapasztalatairól és az általa javasolt reformokról. A hadügyminiszterrel is tárgyalt, kérte egy bizottság felállítását, ami a hadi egészségügy megújításával és fejlesztésével foglalkozna. Irdatlan munkával majd ezer oldalas jelentést készített, amelyet később ki is adtak.

Florence további nagyszabású terve az volt, hogy az egészségügyben dolgozók képzését magas szintre emelje. Az általa írt jelentések alapján szervezték meg 1859-ben a Katonai Orvosi Egyetemet. Ugyanebben az évben egy alapítványt hozott létre, amelyre rengeteg felajánlás érkezett. Így született meg a londoni Szent Tamás Kórház Nightingale-féle tanintézete, amely 1860-ban nyitotta meg kapuit a tanulni vágyók előtt, s ezzel Florence Nightingale a modern ápolóképzés úttörő alakjává vált. Az ő elképzelései alapján és felügyelete alatt folyt az oktatás. A jelentkezők elméleti és gyakorlati képzésben is részesültek, pontosan kidolgozott tanterv alapján.

Florence Nightingale műveiben részletezte az ápolási alapelveket. Az alapvető dolgok, amelyeket biztosítani kell a gyógyintézményekben: higiénia, tiszta levegő, tiszta víz, megfelelő csatornázás, tisztaság, fény és megfelelő táplálkozás. Felhívta a figyelmet arra, hogy az akkoriban óriási gyerekhalandóságot pusztán a higiéniai szabályok betartásával drasztikusan le lehetne csökkenteni. Kiemelte a prevenció fontosságát, szerinte ezzel sok baj megelőzhető lenne. Hangsúlyozta az emberi hang, a mosoly és szeretet fontosságát, szerinte az ápolónőnek két fegyvere van: a szeretet ereje és a szakértelem. Vallotta, hogy nem elég a testet kezelni, a lélekre is figyelni kell. Követte Hippokratész alapelvét, amely szerint „Nem a betegséget, hanem a beteget kell gyógyítani.”

Az ápolónők képzés szakszerű beindítása mellett megreformálta a táborigorú kórház rendszert. Kidolgozta a katonai egészségügy pontos elszámolási rendszerét, amelyet aztán 1947-ig használtak. Az ápolói képzés kidolgozása mellett a babaasszonyok és dologházi ápolók képzését is szárnyai alá vette. Harcolt a szülésznői munka elismeréséért. Közreműködött a Körzeti ápolónők egyesületének létrehozásában. Szembesült azzal, hogy a beteg gyakran jobb gondozást kap családjában, mint a kórházban, ezért látogató-ápolói szervezeteket alapított, amelyek később országsszerte elterjedtek.

Nemzetközi hírnévre tett szert. Az amerikai polgárháború idején az Egyesült Államok tőle kért tanácsot a sebesült katonák ellátásának megszervezéséhez. A Krímben szerzett tapasztalatai nyomán foglalkozott az indiai hadsereg egészségügyi helyzetével is. Sosem járt Indiában, mégis szakértője lett a hatalmas gyarmat egészségügyi ellátásának. Összehasonlító statisztikai tanulmányt írt az indiai állapotokról és kulcsfigurájává vált az indiai közegészségügyi rendszer bevezetésének.

Bár a háborúban szerzett betegségei, és a folyamatos kemény munka meggyengítették, mégis akarataival és szívós kitartásával harcolt tovább ügyéért. Az 1850-es végétől egyre nehezebben járt, később szinte ágyhoz kötötté vált. Szobájából főhadiszállást varázsolt. Itt fogadta látogatóit, és olyan kiterjedt levelezést folytatott, amellyel behozta a nagyvilág ügyeit a kis hotelszobába, ahol lakott. Idős korára látása egyre romlott, 1901-ben megvakult.

Londonban halt meg, 1910. augusztus 13-án. Nem engedte, hogy díszesen temessék a Westminster katedrálisba, a St. Margaret templom sírkertjében helyezték örök nyugalomra. Működésének eredményeképp óriási változás következett be a gyógyászatban. Egy új tudományt hozott létre: az ápolástant, a korszerű betegápolás szabályait. Ezzel háborúban és békeidőben is csökkentette a halálozási rátákat.

Életműve elismerésképpen Viktória királynő a Királyi Vörös Kereszt kitüntetésben részesítette 1883-ban. 1907-ben – első nőként a birodalomban - a királytól megkapta az angol Becsületrendet. Florence Nightingale megteremtette a betegápolás etikai alapjait. Az ápolónőktől kiemelkedő szakmai tudás mellett erkölcsi tisztaságot is követelt. Sikerült megbecsült hivatássá emelnie a nővéri munkát. Minden év május 12-én, Florence születésnapján az ő tiszteletére ünnepeljük az Ápolók Világnapját, az ápolás nemzetközi jelképe pedig a lámpás lett.

Kossuth Zsuzsanna – Magyarország első országos főápolónője (8. dia)

A magyar Florence Nightingale-nek is nevezhetnénk. A fiatal angol ápolónő részt vett a krími háborúban, ahol óriási szerepe volt a sebesült és beteg brit katonák ápolásában, a katonai kórházak színvonalának javításában. Ezt a szerepet töltötte be Kossuth Zsuzsanna is az 1848-49-es magyar szabadságharcban.

1817. február 19-én született Sátoraljaújhelyen Kossuth László ügyvéd és Wéber Katalin ötödik gyermekeként. Zsuzsanna testvérei közül egy fiú volt, az általa rajongásig tisztelt bátyja, Kossuth Lajos. Bátyjának Zsuzsanna volt a legkedvesebb húga, és egyik fő bizalmasa.

Zsuzsanna életében először 1831-ben találkozott az emberi szenvedéssel, amikor Északkelet-Magyarországon súlyos kolerajárvány tört ki. A kolera akkoriban nehezen gyógyítható betegség volt, ezért a hatóságok a kutak fertőtlenítésével és a terület lezárásával védekeztek, ami zavargásokhoz vezetett. A járvány elleni küzdelemben Kossuth Lajos is részt vett, mint vármegyei biztos, és munkájában nagy segítséget kapott húgától, aki itt szerezte első tapasztalatait a betegek gondozásában.

Ezután a magyar történelem egyik legfontosabb időszaka következett, a reformkor. Kossuth Lajos neve az 1832-36-os országgyűlés alatt vált országszerte ismertté az Országgyűlési Tudósítások szerkesztőjeként. 1833-ban a család is Pestre költözött, ahol Kossuth Lajos támogatta őket anyagilag. Zsuzsanna is bekapcsolódott a politikai életbe. Az országgyűlés után segített bátyjának a Törvényhatósági Tudósítások szerkesztésében. Úgy is mondhatjuk, hogy titkárnőjeként dolgozott. A Tudósításokat a hatóság betiltotta, Kossuth Lajost letartóztatták, majd börtönbüntetésre ítélték. A letartóztatás hírére, a házkutatást megelőzve Zsuzsanna több kompromittáló iratot eltüntetett a szerkesztőségéből, például az utolsó szám kéziratát. A letartóztatás családi tragédiát okozott, Zsuzsanna apja nem sokkal ezután meghalt.

Zsuzsanna későbbi súlyos betegségének első tünetei, mint a fulladás és köhögési rohamok már 1840-ben jelentkeztek. 1841-ben férjhez ment Meszlényi Rudolffhoz, bátyja feleségének testvéréhez. Házassága boldog, kiegyensúlyozott volt. A házaspár Sárbogárdon telepedett le, és hamarosan két leánygyermekük született, Gizella és Ilona. Közben Kossuth Lajos Deák Ferenc közbenjárására kiszabadult a börtönből, és a reformellenzék egyik elismert vezetője lett. Munkájában Zsuzsanna és férje aktívan támogatta, részt vettek a magyar ipar fejlődését segítő Országos Védegylet működésében, és megalakították annak Fehér megyei szervezetét. Zsuzsanna szervezte meg Székesfehérváron az egyik első védegyleti bált.

(9. dia) 1848-ban nagy családi tragédia érte. Férje váratlanul meghalt, így kisfia, Rudolf csak az apa halála után született meg. 1848 végén a magyar kormány kénytelen volt az osztrák hadsereg elől Pestről Debrecenbe menekülni. Zsuzsanna és családja is ide költözött. 1849. április 14-én a Függetlenségi Nyilatkozat elfogadása után bátyját az ország kormányzójává választották. A kormányzó 1849. április 16-án hűgát a tábori kórházak főápolójának nevezte ki.

A honvédség egészségügyi szolgálatának megszervezésében Zsuzsanna együttműködött Flór Ferencsel, a Rókus Kórház korábbi igazgatójával. A tábori kórházakban olyan korszerű módszereket próbáltak bevezetni, mint a sebesültek és a fertőző betegek elkülönítése vagy a műtétek altatással történő végrehajtása. Három hónap alatt Zsuzsanna körülbelül 70 tábori kórházat szervezett meg. Annak ellenére, hogy tüdőbaja súlyosabbá vált, fáradhatatlanul járta az országot, látogatta a kórházakat, és kivette részét a betegek ápolásában is. Segítőjével, Barna Ignác orvossal mindent megtettek a kórházi feltételek javításáért.

Zsuzsanna felhívást intézett a magyar nőkhöz, és felszólította őket az önkéntes betegápolásban való részvételre. Ebben a munkában szerinte a rend és pontosság mellett a legfontosabb az önfeláldozás és gyengédség azok iránt, akik ifjúságukat és életüket áldozták fel a hazáért. Betegei később úgy emlékeztek vissza rá, hogy anyai szeretettel bánt velük. A sebesült osztrák hadifoglyokat is ugyanúgy gondozta, így később ők azt mondták róla, hogy nem ellenséget látott bennük, hanem a szenvedő embert.

A világozi fegyverletétel idején Aradon tartózkodott, majd menekülni próbált édesanyjával, két nővérével és a gyerekekkel. Menekülés közben meghalt másfél éves kisfia, Rudolf. Nagyváradon orosz fogságba került, majd átadták az osztrákoknak, akik Pestre vitték, és családjával együtt a hírhedt Újépületben tartották fogva. Tárgyalása során bátran és logikusan védte magát, kijelentette, hogy csak emberi kötelességét teljesítette. Mivel a korábbi osztrák hadifogoly tiszték mellette tanúskodtak, a haditörvényszék felmentette.

Ezután szűkösen élt, diákok kosztoltatásával próbálta eltartani a családját, majd nevelőintézetet nyitott, ahol a történelmet és a magyart ő tanította. Ekkor kapcsolatba került a Makk József korábbi tüzérparancsnok által szervezett összeesküvéssel, és 1851-ben letartóztatták. Az összeesküvés vádját nem tudták rábizonyítani, az amerikai nagykövet közbenjárására szabadon engedték, de családjával együtt kitiltották Magyarországról. Sőt, az osztrák hatóságok azt is követelték, hogy hagyja el Európát és költözzön az Egyesült Államokba.

Először Brüsszelbe költözött, ahol megtanulta a csipkeverés mesterségét. Csipkeverő műhelyt nyitott, ebből tartotta el a családot, de az osztrák hatóságok továbbra is zaklatták, és követelték távozását az USA-ba. Miután édesanyja súlyos beteg volt, így nem tudta vállalni az

utazást, és a belga királyi család engedélyével Zsuzsanna Brüsszelben maradt. 1853-ban, édesanyja halála után távozott az Egyesült Államokba. Nem fogadta el az emigránsok által felajánlott anyagi támogatást, saját munkájából akart megélni. A csipkeveréssel próbálkozott, de tüdőbaja elhatalmasodott rajta, és 1854. június 29-én New Yorkban meghalt. 37 éves volt.

Nagy kortársának, Florence Nightingale-nek megadották, hogy munkáját a krími háború után hazájában folytathassa, ahol megteremtette a modern ápolónőképzés alapjait. Kossuth Zsuzsannának erre nem volt lehetősége, de rövid élete a haza és emberszeretet, valamint a szenvedők iránti önfeláldozás csodálatos példája. Hamvai ma is New Yorkban nyugszanak. X

A soproni Járványkórház (10. dia)

Míg az agrártársadalmakban a szegény- és beteggondozás elsősorban a család feladata volt, a városi társadalmakban a közösség vagyonosodásával, vagyoni differenciálódásával ez a feladatvállalás nem csak a család kötelezettségét jelentette. A középkor fejlettebb időszakában a városi közösség is felelősséget érzett elaggott, megbetegedett, vagy elszegényedett polgárai iránt, folyamatosan gondot fordított beteg, elszegényedett, elesett tagjainak gondozására, ápolására. Az idők folyamán a betegek ellátása körül tevékenykedő személyek és intézmények esetében is egyfajta „professzionizálódás” figyelhető meg. A gyógyítók esetében ez az orvosi hivatás szakszerűsödését jelenti, azaz megjelennek az egyetemi végzettséggel rendelkező orvosok, okleveles gyógyszerészek, bábák. A soproni egészségügyi intézmények kezdete a középkorra és a kora újkorra nyúlik vissza. Az ispotály és a Lazaret nyújtotta azt a biztos pontot a soproni polgárok számára, mely enyhülést adott a számukra betegségük, öregkoruk viszontagságainak elviselésére. Hálás szívvel emlékeztek meg a soproni polgárok e két intézményről végrendeletükben, amikor kegyes hagyományként pénzt hagytak e két intézményre örökül.

Jelenleg nincs lehetőségem valamennyi soproni egészségügyi intézmény bemutatására. Ezek közül csupán a kolerajárvány idején létrehozott Járványkórházról szeretnék szólni.

1892-ben a város megtette a szükséges intézkedéseket a járvány terjedésének a megakadályozására. Komoly felvilágosító munkát folytattak. 12 felügyelőt küldtek ki a városba, hogy ők felügyeljék az óvintézkedéseket és a fertőtlenítés betartását. Valamint a város beszerzett egy betegszállító kocsit és egy poggyászfertőtlenítő gépet is.

Ugyanebben az évben a város megvette a szórólöveg laktanyát járványkórház céljából a Balfi utca 46. szám alatt. az átalakításokat követően 30 beteg számára nyújtott a kórház teljes ellátást. A laktanya kórházzá alakítása mintegy 12.327 forint 51 krajcár költségébe került a

városnak, az eredetileg tervezett 7000 forintot meghaladó összeget a városi alapokból felvett kölcsönökkel fedezték. A kórház és melléképületeinek berendezése példaszerű volt. A berendezés és bútorzat minden darabját újonnan szerezték be. Az új kórházban 3 betegszobát alakítottak ki összesen 38 vasággal. További két szoba az ápolónők részére került kialakítására, miként egy szoba a szakácsnő számára. Az épületben helyiséget alakítottak ki egy gőzfertőtlenítő gépnek is. A kórházat a legmodernebb eszközökkel látták el, amit a kor kolera gyógykezelése megkívánt. A járványkórházban létrehozott bakteriológiai laboratóriumban szövettani és diagnosztikai vizsgálatokat is folytattak.

A kolera a megyében először Kapuváron ütötte fel a fejét, a város közelében pedig Bánfalván fordult elő kolerás megbetegedés. A betegségek visszaszorításában nagy szerepet játszott az az infrastrukturális tény, hogy 1892. szeptember 1-től vízvezeték szolgáltatta a jó ivóvizet. A járványkórházba kerültek a későbbiek folyamán is elhelyezésre a fertőző betegségben (kanyaró, tífusz) szenvedő betegek. 1943. május 27-én itt kezdte meg működését az Erzsébet Kórház tüdőosztálya, amelyet 1947 kora tavaszán helyeztek át a kórház belgyógyászatának földszinti helyiségeibe. A Balfi utcai járványkórház épületében 1952-es megszüntetését követően lakások kerültek kialakításra.

(11. dia)

Íme többek között ők azok, aki segítettek, példát mutattak akkor amikor arra a legnagyobb szükség volt! Ne feledjük őket! Emlékezzünk rájuk!

Én így tanítom ...

Készítette: Simonné Prezenszki Erzsébet levéltáros

Levéltár – pedagógiai digitális tananyag